

Buugga Yoo'eel iyo Kaniisadda Adventist-ka Toddobaadka ee La'odikiya — Lambar Soddon iyo Laba

Jeff Pippenger
2026-01-20

Lambarka Soddon iyo Labaatanaan

Waxay ahayd safar si tartiib ah u socday oo lagu gaadhayo kitaabka Yoo'eel, iyadoo Butros markhaati noogu yahay. Butros waa mid ka mid ah astaamaha ugu yaabka badan ee ku jira Erayga nebinnimada ee Ilaah, hase yeeshee sow dhammaantood sidaas ma aha? Butros wuxuu joogaa Kaysariya Filibbi, wuxuuna kaloo joogaa Bentakostiga qolka sare saacaddii saddexaad, dabadeedna macbudka saacaddii sagaalaad ee isla maalintaas. Ciise waxaa iskutallaabta lagu qodbay saacaddii saddexaad, wuxuuna dhintay saacaddii sagaalaad. Butros waxaa loogu yeedhay Kaysariya saacaddii sagaalaad, laakiin Kaysariyada loogu yeedhay qisada Korneeliyos ma ahayn Kaysariya Filibbi ee ku taal salka Buur Xermoon; waxay ahayd Kaysariya badda agteeda, oo la odhan jiray Kaysariya Maaritima.

Qaysariya Maritima waa magaalada xeebta ku taalla Badda Mediterranean-ka, qiyaastii 30–35 mayl waqooyi kaga beegan Tel Aviv-ta casriga ah (waxaa u dhisay Herodskii Weynaa sidii magaalo deked weyn oo Roomaan ah). Waxay si joogto ah uga muuqataa kitaabka Falimaha Rasuullada (lagu xusay 15 jeer), waana tan dadka badankiisu si fudud ugu yeedhaan “Qaysariya” Axdiga Cusub. Filiboskii Wacdiyuhu halkaas ayuu degganaa isaga iyo afartiisii gabdhood ee wax sii sheegi jiray (Falimaha Rasuullada 8:40; 21:8). Bawlos halkaas ayaa lagu xidhay laba sannadood, wuxuuna hor yimid taliyayaashii Feliks iyo Festos, iyo Boqor Agribba (Falimaha Rasuullada 23–26). Waxaase laga yaabaa in tan ka sii muhiimsan ay tahay in Butros halkaas ku wacdiyey Korneeliyos oo ahaa boqol-u-taliyihii Roomaanka—taas oo ahayd diinta Masiixiyadda u soo noqoshadii ugu horraysay ee weynayd ee dadka aan Yuhuudda ahayn (Falimaha Rasuullada 10) sannadkii 34 AD, markii toddobaadkii Masiixu axdiga ku adkeeyey qaar badan uu dhammaaday.

Oo axdiga ayuu dad badan la adkayn doonaa hal toddobaad; toddobaadka badhkiisna wuxuu joojin doonaa allabariga iyo qurbaanka, oo baabbi'inta karaahiyada faafitaankeeda aawadeed wuxuu ka dhigi doonaa meel cidla ah, ilaa dhammaadka buuxa; oo wixii la go'aamiyeyna waxaa lagu dul shubi doonaa kan cidlada laga dhigay. Daanyeel 9:27.

Qaysariya Maritima waxay ahayd caasimaddii maamul ee Roomaanka ee Yahuudiya iyo xarun weyn oo dadka aan Yuhuudda ahayn. Qaysariya Filibosse waa magaalo kale oo ka duwan taas, kuna taallay woqooyiga fog agagaarka salka Buur Hermoon (qiyaastii 25–30 mayl waqooyi ka xigta Badda Galili), meel hadda ka mid ah dhulka Buuraha Golan (Baniya-ta casriga ah). Waxaa lagu xusay oo keliya Injiillada (Matayos 16:13 iyo Markos 8:27), markii Ciise xertiisii geeyey Qaysariya Filibosse. Tani waa goobtii caanka ahayd ee Butros ku qirtay in Ciise yahay “Masiixa,

Wiilka Ilaaha nool,” iyo meeshii Ciise ku dhawaaqay, “Dhagaxan ayaan kiniisaddayda ku dul dhisi doonaa, albaabbada Haadeesna kama adkaan doonaan” (Matayos 16:13–20). Waxay ahayd dhul jaahilnimo ah oo ay ku yaalleen macbudo loo dhisay ilaahyada Giriigga, gaar ahaan ilaaha riyaha u eg ee Baan; godkiisa Baan waxaa loo yiqiin “albaabbada jahannamada,” taas oo ka dhigtay hadalkii Ciise ee halkaas ka soo baxay mid si gaar ah u xoog badan.

Labada magaalo juqraafi ahaan iyo taariikh ahaanba gebi ahaanba way kala duwan yihiin—midna waa deked Roomaan ah oo mashquul badan oo ku taalla koonfur-galbeed, tan kalena waa goob waqooyi ku taalla oo Helenistik/jaahil ah oo u dhow il-biyoodka Webiga Urdun. Midda xeebta ku taallaa ayaa xukunta Kitaabka Falimaha Rasuullada, halka tan waqooyiga ku taallaa ay udub-dhexaad u tahay dhacdo go’aamiye ah oo ku jirta Injiillada. Qaysariyaadda badda waa astaan Rooma—bahalka, Qaysariyaadda dhulkuna waa astaan masduulaaga. Sister White waxay tilmaantaa muddada ka bilaabata iskutallaabta ilaa Bentakostiga, “xilliga Bentakostiga,” taas oo ka bilaabatay iskutallaabta kuna dhammaatay Bentakostiga.

“Waa anigoo leh hammi aad u daran ayaan u sugayaa waqtiga ay dhacdooyinkii maalintii Bentakostiga mar kale u soo noqnoqon doonaan, iyagoo leh awood ka sii weyn tii markaas jirtay. Yooxanaa wuxuu leeyahay, ‘Waxaan arkay malaa’ig kale oo samada ka soo degaysa, iyadoo leh amar weyn; oo dhulkiina waxaa iftiimiyey ammaanteedii.’ Markaas, sida xilligii Bentakostiga, dadku waxay maqli doonaan runta oo lala hadlayo, nin kastaa afkiisa hooyo.”

“Ilaah wuxuu nolol cusub ku neefin karaa naf kasta oo si daacad ah u doonaysa inay isaga u adeegto, wuxuuna bushimaha ku taaban karaa dhuxul nool oo meesha allabariga laga soo qaaday, oo ka dhigi karaa kuwo aftahan ku ah ammaantiisa. Kumanyaal cod ayaa lagu buuxin doonaa awoodda ay ku sheegaan runnada yaabka leh ee Erayga Ilaah. Carrabka turunturooda waa la furfuri doonaa, kuwa cabsida lihiina waa la xoojin doonaa si ay runta ugu marag furaan si geesinnimo leh. Rabbigu ha ka caawiyo dadkiisa inay macbudka nafta ka nadiifiyaan wasakh kasta, oo ay ilaashadaan xidhiidh sidaas ugu dhow oo ay isaga la leeyihiin, si ay uga qaybqaataan roobka dambe markii la shubi doono.” Review and Herald, July 20, 1886.

Si farsamo ahaan, xilliga Bentakostiga wuxuu ka bilaabmi lahaa iidda midhaha ugu horreeya, taas oo la jaanqaadaysa sarakicidda Masiixa; laakiin dhimashadii iskutallaabta la’aanteed ma jiri lahayn dhiig Badbaadiyaha sara kacay uu la qaadan lahaa markii uu sara kacay. Dhimashadiisa la’aanteed, Isagu, isagoo ah Kibista nolosha, ma uu nasteen maalinta iidda kibista aan khamiirka lahayn, oo Kibista noloshu waxay u baahnayd inay nasato ka hor sara kicitaankeeda iidda midhaha ugu horreeya, sidaasna ku billowday muddadii kontonka maalmood ahayd ee horseedday maalinta iyo iidda Bentakostiga.

Markii Masiixu yimid inuu toddobaad keliya ku adkeeyo axdiga; toddobaadku wuxuu ka billowday baabtiiskii, dabadeedna “badhtanka toddobaadka,” saddex sano iyo badh ka dib, iskutallaabta ayaa lagu qodbay; wuxuu qabriga ku nastay maalintii Rootiga Aan Khamiirka Lahayn, wuxuu sara kacay Axaddii isaga oo ah iidda midhaha ugu horreeya ee goosashada shaciirka, sidaasna ku bilaabay xilliga Bentekostiga ee kontonka maalmood ah oo gaadhay ilaa iidda midhaha ugu horreeya ee sarreenka. Iskutallaabta ilaa dhammaadka toddobaadka, saddex sano iyo badh ka dib, muddadii toddobada sannadood ahayd waxay ku soo gebogabowday

Korneeliyos reer Kaysariya Maritima, kaas oo noqday quruuntii ugu horraysay ee diinta Masiixiga soo gasha—kaniisadda Masiixiga dhammaadka toddobaadka sannadkii 34 AD.

Toddobaadka Masiixu u yimid inuu axdiga adkeeyo waa si nebinimo ah 2,520 maalmood, iskutallabtuna waxay ku taallaa “bartamaha toddobaadka,” sidaas darteedna waxay ahayd 1,260 maalmood ka dib baabtiiska iyo 1,260 maalmood ka hor intii aanu Korneeliyos soo jeesan. Iskutallaabta dusheeda Masiix waxaa la qodbay saacaddii saddexaad, wuxuuna dhintay saacaddii sagaalaad. Taasu waxay ahayd bilowgii xilligii Bentakostiga, dhammaadkiisana, (waayo Ciise had iyo goor dhammaadka wuxuu ku muujiyey bilowga) maalintii Bentakostiga, Butros wuxuu ku jeediyey wacdigiisii ugu horreeyey ee kitaabka Yoo'eel saacaddii saddexaad qolka sare, meesha Masiix kula kulmay xertii maalintii sarakiciddiisa. Markaas Butros wuxuu ku jeediyey wacdigiisii labaad ee ku saabsan Yoo'eel macbudka saacaddii sagaalaad. Si cad saacadda saddexaad iyo saacadda sagaalaad waa astaanta Alfa iyo Oomega ee bilowga iyo dhammaadka xilligii Bentakostiga.

Khad dusheed, marka aynu isu waafajino saacadda saddexaad iyo saacadda sagaalaad ee labadan dhacdo, waxaynu helaynaa lixda saacadood inay yihiin xilli nebiyadeed oo labaduba markhaati ka bixinayaan kala qaybsanaan. Masiixu nolosha ayuu ka gudbaa dhimasho kuna noqdaa nolol. Wuxuu ka tagaa dhulka oo samada u kacaa dabadeedna dhulka ayuu ku soo noqdaa. Butrosna wuxuu ahaa macbudka dibaddiisa dabadeedna gudhihiisa. Dabcan waxaa jira isbarbar-dhigyo kale oo badan oo u dhexeeya saacadda saddexaad iyo saacadda sagaalaad, hase yeeshee marka hore waa inaan tixgelinno Butros, Korneeliyos, iyo Kaysariya badda dhinaceeda.

Sida qaybo nebiyadeed ee lagu metelay lixda saacadood, markii malaa'igtii loo diray Korneeliyos si ay ugu hagto inuu u cid diro Butros, waxay ahayd saacaddii sagaalaad.

Waxaa Kaysariya joogay nin la odhan jiray Korneeliyos, oo ahaa boqol-u-taliye ka tirsan guutada loo yiqiin guutada Talyaaniga, nin cibaado badan oo isaga iyo reerkiisuba dhammaantood Ilaah ka cabsan jireen, kaas oo dadka sadaqo badan siin jiray oo mar walbana Ilaah baryi jiray. Wuxuu si cad riyo ku arkay, abbaaraha saacadda sagaalaad ee maalinta, malaa'ig Ilaah ah oo u soo gashay oo ku tidhi, Korneeliyosow. Markuu fiiriyey, cabsi baa ku dhacday, oo wuxuu yidhi, Waa maxay, Sayidow? Kolkaasay ku tidhi, Baryadaadii iyo sadaqooyinkaagiiba waxay u koreen xusuus hortiisa Ilaah. Haddaba rag u dir Yoobba, oo u yeedh mid Simoon la yidhaahdo oo naanaystiisu tahay Butros. Falimaha Rasuullada 10:1–5.

Imaatinka malaa'ig waa astaan fariin ah, iyo astaan-jid, malaa'igtuna waxay xaqiijisaa inay tahay astaan-jid markii uu yidhaahdo, “Baryadiinna iyo sadaqooyinkiinnuba waxay kor ugu baxeen xusuus hortiisa Ilaah.” Astaanta-jidka ee gunaanadka toddobaadka waa in Korneeliyos u cid diro Butros saacaddii sagaalaad ka dib markuu soomanaa afar maalmood, waxaana loogu yeedhay “xusuus,” taas oo ah astaan-jid. Sida “boqol-u-taliye,” Korneeliyos wuxuu ahaa kabtan u taliye ah boqol nin.

Markii Butros joogay Qaysariya Filibbi ee Matayos lix iyo tobnaad, wax tixraac ah laguma sameynayo saacad gaar ah. Qaysariya Filibbi waa magaca magaalada xilligii Ciise halkaas geeyey xertiisa. Taariikhda Daanyeel kow iyo tobnaad, aayadaha saddex iyo toban ilaa shan iyo toban,

aayado lagu rumoobay dagaalkii Panium, oo astaan u ah dagaalka horseedaya sharciga Axadda ee Maraykanka, Qaysariya Filibbi waxaa lagu magacaabi jiray Panium. Butros wuxuu ku jiraa aayadaha saddex iyo toban ilaa shan iyo toban marka uu joogo Qaysariya Filibbi, taas oo ah Panium.

In la aqoonsado in Dagaalkii Panium uu ahaa dhammaystirkii aayadaha saddex iyo tobaad ilaa shan iyo tobaad ee Daanyeel kow iyo toban, iyo in aayadahaas iyo taariikhda Dagaalkii Panium ay tilmaamayaan dagaal horseeda sharciga Axadda ee Maraykanka, waa sida saxda ah ee hab-raaca sadar-ka-saaran-sadar loogu talagalay inuu u shaqeeyo. Adeegsiga hab-raacaas wuxuu dalbanayaa in Qaysariya Filibbos iyo Panium la iswaafajiyo, waayo qaanuunka aasaasiga ah ee waxsii sheegidda ee arrintan ka hadla waa in “mid kasta oo nebiyadii hore ahaa uu maalmahaenna uga sii hadlay in ka badan maalmaha ay ku noolaayeen.” Bawlosna wuxuu ku darayaa in ruuxyada nebiyadu ay nebiyada ka amar qaataan, sidaas darteed ma aha oo keliya in dhammaantood ay tilmaamayaan maalmaha ugu dambeeya, laakiin sidoo kalena dhammaantood way isku waafaqsan yihiin.

Sidaas daraaddeed, haddii oo marka Panium lagu aqoonsado Erayga nebiyadeed ee Ilaah inuu yahay Panium, dabadeedna loo aqoonsado inuu yahay Caesarea Philippi, waa in labadaba lagu dabaqaa maalmaha ugu dambeeya, waana inay iswaafaqaan, waayo waa isku magaalo.

Iyadoo la jaanqaadaysa madiiqaddan, inkasta oo ay wax yar ka duwan tahay, waxaa jira Qaysariya Filibbos iyo Qaysariya Maritima. Butros wuxuu Masiixa la tegey Qaysariya Filibbos, laakiinse Ruuxa Quduuska ah ayaa u diray Qaysariya Maritima. Hase ahaatee, labada Qaysariya midkoodba, Butros baa ah qofka axdiga ugu weyn. Waxa cajiibka ah ee xariiqdan ku jira ayaa ah in saacaddii sagaalaad Korneeliyos uu booqday malaa'igtii oo lagu amray inuu Butros u yeedho. Butros jooga Qaysariya waa astaan nebiyadeed, laakiin labada Qaysariya si cad bay u kala duwan yihiin. Mid waa Qaysariya badda agteeda, tan kalena waa Qaysariya dhulka saaran. Qaysariya badda agteeda waxay la xidhiidhaa dadka aan Yuhuudda ahayn, Korneeliyosna wuxuu ahaa qofkii ugu horreeyey ee aan Yuhuudi ahayn ee soo noqda si qumman dhammaadka toddobaadka axdiga sannadkii 34 AD. Qaysariya badda agteeda waa saacaddii sagaalaad, waxayna la toosan tahay Butros macbudka jooga maalintii Bentekoste, iyo dhimashadii Masiixa saacaddii sagaalaad.

Qaysariya dhulka agtiisa ku taal, taas oo ah Qaysariya Filibbos, waa saacadda saddexaad. Ma jiraan doorashooyin kale oo la kala doorto. Qaysariya Filibbos bilowga, saacadda saddexaad, iyo Qaysariya Maritima dhammaadka, saacadda sagaalaad. Filibbos waa alfa-da muddada lixda saacadood, Maritimana waa oomega-da. Oomega-da saacadda sagaalaad waxay ahayd dhimashadii Masiixa ee bartamaha toddobaadka axdiga, oo Butros macbudka joogayna Bentakostiga wuxuu kaloo ahaa saacadda sagaalaad. Korneeliyos oo u yeedhaya Butros wuxuu la jaanqaadayaa dhimashadii Masiixa, taas oo astaan u ah sharciga Axadda, iyo sidoo kale Butros oo macbudka ku jira Bentakostiga, taas oo mar kale astaan u ah sharciga Axadda. Korneeliyos, isagoo ah qofkii ugu horreeyey ee quruumaha ka soo jeeda ee la beddelay, wuxuu matalaa shaqaalihii ugu horreeyey ee saacadda kow iyo tobaad ee sharciga Axadda.

Saacaddii saddexaad ee Masiixu iskutallaabta lagu qodbay, iyo saacaddii saddexaad ee Butros ku jiray qolka sare, waa inay, oo keliya ayan matali karin, Kaysariya Filibbi. Qolka sare ee Butros ku jiray maalintii Bentekoste, wuxuu ahaa isla qolka sare ee Masiixu ka muuqday ka dib sarakiciddiisa, kor u qaadistiisa, iyo soo degiddiisa. Masiixu wuxuu yimid qolka sare, dabadeedna konton maalmood ka dib, maalintii Bentekoste, Butros wuxuu isla qolkaas sare kaga dhawaaqay farriinta kitaabka Yoo'eel.

Qaysariya Filibos waa saacaddii saddexaad ee la jaanqaadaysa iskutallaabta iyo qolka sare ee Bentakostiga. Iskutallaabtu waa astaan kala firdhin, qolka sarena waa astaan midnimo. Tani waxay Qaysariya Filibos u aqoonsanaysaa inay tahay barta wax yar ka horraaysa sharciga Axadda halkaas oo hal koox la kala firdhiyo, tan kalena la soo ururiyo. Marka taariikhda Dagaalkii Baniyum ay bilowdo in dib loo soo celiyo, bikradaha nacasyada ah iyo kuwa caqliga leh weligood baa la kala saari doonaa, waxaana lagu kala saari doonaa iskutallaabta darteed, taas oo matalaysa soo dhowaanshaha sharciga Axadda. Waxay ahayd Qaysariya Filibos meesha Masiixu ka bilaabay inuu wax ka baro sharciga Axadda ee soo dhowaanaya. Markuu sidaas sameeyey, Butros ayaa farriinta ka hor yimid; sidaas darteed, sagaal aayadood gudahood, Butros wuxuu matalaa kuwa la shaabadeeyey iyo kuwa lagu kala firdhiyey farriinta iskutallaabta, taas oo ah sharciga Axadda.

Wuxuu ku yidhi, Laakiin idinku yaad igu sheegaysaan inaan ahay?

Oo Simoon Butros ayaa u jawaabay oo yidhi, Adigu waxaad tahay Masiixa, Wiilka Ilaaha nool.

Ciise ayaa u jawaabay oo ku yidhi, Waad barakaysan tahay, Simoon Barjona; maxaa yeelay hilib iyo dhiig kuuma muujin, laakiin Aabbahayga jannada ku jira ayaa kuu muujiyey. Aniguna waxaan kugu leeyahay, Adigu waxaad tahay Butros, oo dhagaxan ayaan kiniisaddayda ku dul dhisi doonaa; albaabbada cadaabtuna kama adkaan doonaan. Oo waxaan ku siin doonaa furayaasha boqortooyada jannada; oo wax alla wixii aad dhulka ku xidho jannada ayaa lagu xidhi doonaa; oo wax alla wixii aad dhulka ku furtona jannada ayaa lagu furi doonaa.

Markaasuu wuxuu xertiisii ku amray inaanay ninna u sheegin inuu isagu yahay Ciise Masiixa. Wakhtigaas dabadiis Ciise wuxuu bilaabay inuu xertiisii tuso inay waajib ku tahay inuu Yeruusaalem tago, oo uu waxyaalo badan kaga xanuunsado waayeellada iyo wadaaddada sare iyo culimmada, oo la dilo, oo haddana maalinta saddexaad la sara kiciyo.

Markaasaa Butros gees u kaxeeyey, oo bilaabay inuu canaanto, isagoo leh, Sayidow, ha kaa foggaato arrintani; tani kuguma dhici doonto.

Laakiin intuu soo jeestay ayuu Butros ku yidhi, Gadaashayda mar, Shaydaanow; waayo, waxaad ii tahay wax lagu turunturoodo; maxaa yeelay ma tixgelisid waxyaalaha Ilaah, laakiinse kuwa dadka. Matayos 16:15–23.

Iskutallaabta saacaddii saddexaad iyo farriintii Butros ee qolka sare waxay la jaanqaadaysaa kala-guurka nebiyadeed ee kiniisadda dagaallamaysa, oo lagu qeexo inay tahay kiniisadda leh qamadi iyo haramiba, una gudbaysa kiniisadda guulaysatay. Kiniisadda guulaysatay waa qurbaanka qamadiga midhaha ugu horreeya ee Bentakostiga, kaas oo ah sharciga Axadda. Markay

haramiga iyo qamadigu bislaadaan, malaa'igtu way kala saaraan labadaas kooxood. Waa roobkii bilaabay inuu dhibco da'iyo 9/11 kaas oo sababa in qamadiga iyo haramiga miro-dhalaan.

Muddada lix saacadood ahu waxay matalaysaa taariikhda shirkii xerada Exeter ilaa Oktoobar 22, 1844, gelitaankii guusha lahaa ee Masiixu Yerusaaalem ku galay iyo gelitaankii Boqor Daa'uud Yerusaaalem ku galay isaga oo wata sanduuqii axdiga. Saacadda sagaalaaduna sidoo kale waa wakhtiga allabariga fiidnimada, qiyaastii 3-da galabnimo.

Haddaba kanu waa waxa aad ku bixin doontid meeshii allabariga; laba wan oo sannad-jir ah maalin kasta si joogto ah. Mid ka mid ah wananka waxaad bixin doontaa subaxda; kan kalena waxaad bixin doontaa fiidkii. Baxniintii 29:38, 39.

Ereyga loo tarjumay “xataa” mararka qaarkood waxaa lagu muujiyaa “inta u dhexaysa labada fiid.” Inta u dhexaysa labada fiid waxay tilmaamaysaa muddada lixda saacadood ah ee u dhaxaysa saacadda saddexaad iyo saacadda sagaalaad. Toddobaadka axdiga Masiixu wuxuu matalaa muddadaas lixda saacadood ah ee iskutallaabta, taas oo noqota alfa ee muddada lixda saacadood ah ee Bentekoste. Laba markhaati oo ku jira toddobaadka axdiga kuwaas oo aqoonsanaya muddo lix saacadood ah oo si toos ah ugu xiran ma aha oo keliya waxsii sheegidda toddobaadka quduuska ah, balse sidoo kale calaamadaha xilliga Bentekoste. Dabadeed dhammaadka isla toddobaadkaas waxsii sheegidda ah, Butros waxaa loogu yeedhay Kaysariya saacadda sagaalaad. Xaqiiqda ah in saddex saacadood oo sagaalaad ahi ay ku dhex jiraan isla qaab-dhismeedka waxsii sheegidda ee toddobaadka quduuska ah—laba ka mid ah oo ah dhammaadyo omega ah oo muddada lix saacadood ah, taas oo iyaduna ahayd muddada u dhexaysay qurbaannada subaxda iyo fiidka—waxay qasab ka dhigayaan, sida lagama maarmaanka waxsii sheegiddu tahay, in ay jirto saacad saddexaad oo ah alfa ee muddo ku dhammaatay saacaddii sagaalaad ee Korneeliyos.

Laba Kaysariya, oo labadaba Butros uu yahay shakhsiga dhexe, ayaa Kaysariya Filibbi u aqoonsanaya saacadda saddexaad. Xilligaas lixda saacadood ah wuxuu ku bilaabmaa kuna dhammaadaa Kaysariya, waayo dhammaadka waxaa lagu muujiyey bilowga.

Wankii Kormaridda waa in fiidkii la gowraco, kaas oo ah saacaddii sagaalaad—markii Masiixu dhintay.

Oo waxaad xajin doontaan ilaa maalinta afar iyo tobnaad ee isla bishaas; oo ururka oo dhan ee shirka reer binu Israa'iilna waxay gowraci doonaan fiidkii. Baxniintii 12:6.

Saacadda tukashaduna waa saacadda sagaalaad, waayo waxay ahayd wakhtigii allabariga fiidka.

Baryadaydu ha ku hor yaallo hortaada sida foox; oo kor u qaadista gacmahayguna ha noqoto sida allabariga fiidkii. Sabuuradii 141:2.

Iyadoo waafaqsan in allabarigii fiidka uu ahaa saacaddii tukashada, Cesraa wuxuu tukanayaa xilligii allabariga fiidka, sidaas darteedna wuxuu tukanayaa saacaddii sagaalaad, markii Butros macbudka ku jiray, markii Masiixu dhintay, iyo markii Korneeliyos lagu amray inuu u diro Butros.

Oo wakhtigii allabarigii fiidkii ayaan ka kacay caloolxumadaydii; oo anigoo jeexjeexay maradaydii iyo go'aygii, ayaan jilbahayga ku dhacay, gacmahaygana u kala bixiyey xagga

Rabbiga Ilaahayga. Cesraa 9:5.

Baryadiisii, Cesraa wuxuu ka toobad keenayaa kaddib markuu gartay in kuwii Baabuloon ka soo baxay si ay macbudka iyo Yerusaaalem dib ugu dhisaan ay ku biireen naago jaahiliin ah.

Markaas Cesraa tukaday, oo qirtay dembiga, isagoo ooyaya oo hortiisa guriga Ilaah isku tuuraya, waxaa isaga u soo ururay reer binu Israa'iil dhexdiisa shir aad u weyn oo rag, dumar, iyo carruur ah; waayo, dadku aad bay u ooyeen. Markaasaa Shekaanyaah ina Yexii'eel, oo ka mid ahaa wiilashii Ceelaam, u jawaabay Cesraa, oo ku yidhi, Waxaannu ku xadgudubnay Ilaaheenna, oo waxaannu guursannay naago qalaad oo ka mid ah dadyowga dalka; hase ahaatee, haddana arrintan rajo baa uga jirta Israa'iil. Haddaba sidaas daraaddeed aan axdi la dhigno Ilaaheenna inaan eryo naagaha oo dhan iyo carruurta iyaga ka dhalatay, sida waafaqsan talada sayidkayga iyo kuwa ka cabsada amarka Ilaaheenna; oo ha loo sameeyo sida sharciga waafaqsan. Kac; waayo, arrintanu adigay kugu saaran tahay; annaguna waan kula jiri doonnaa; geesi noqo, oo samee.

Markaasaa Cesraa kacay, oo ka dhaadhiciyey wadaaddadii sare, reer Laawi, iyo dadka Israa'iil oo dhan inay dhaartaan inay sida eraygan yeeli doonaan. Oo way dhaarteen. Markaasaa Cesraa ka kacay guriga Ilaah hortiisa, oo wuxuu galay qolka Yooxaanaan oo ahaa ina Eliyaashiib; oo markuu halkaas yimid, kibis ma uu cunin, biyo na ma uu cabbin; waayo, wuxuu u barooranayay xadgudubkii kuwii maxaabiisnimada laga soo celiyey. Oo waxaa lagaga dhawaaqay dalka Yahuudah iyo Yerusaaalem oo dhan dhammaan reerihii maxaabiisnimada laga soo celiyey, inay Yerusaaalem isugu yimaadaan; iyo in ku alla kii aan saddex maalmood gudahood iman, sida taladii amiirrada iyo waayeellada ahayd, maalkiisa oo dhan lala wareegi doono, isaguna laga sooci doono shirka kuwii maxaabiisnimada laga soo celiyey. Markaasaa raggii Yahuudah iyo Benyaamiin oo dhammu saddex maalmood gudahood isugu yimaadeen Yerusaaalem. Waxay ahayd bishii sagaalaad, maalinteedii labaatanaad; oo dadkii oo dhammu waxay fadhiyeen bannaanka guriga Ilaah, iyagoo ka gariiraya xaalkan aawadiis iyo roobka weyn aawadiis. Cesraa 10:1–9.

Axdiga boqol iyo afartan iyo afar kun waxaa loo matalay kala-soocid laga soocayo kuwii guursaday naago qalaad. Tanu waa kala-soocidda bikradaha caqliga leh iyo kuwa nacasyada ah, waxayna dhacdaa saacadda sagaalaad, taas oo ah dhimashadii Masiixa, Butros macbudka ku jooga maalintii Bentakostiga, iyo Butros oo loogu yeedhay Kaysariya oo ku taalla badda agteeda. Kala-soociddii Cesraa sidoo kale waa daahirintii reer Laawi ee uu sameeyey Rasuulka Axdiga ku jira Malaakii cutubka saddexaad. Daahirinta ku jirta Malaakii waxay muujinaysaa labada jeer ee Masiixu macbudka nadiifiyey.

“Nadiifintii macbudka ee uu ka nadiifiyey kuwa dunidu wax ku iibsadaan oo wax ku iibiyaan, Ciise wuxuu ku dhawaaqay hawshiisa ah inuu qalbiga ka nadiifiyo wasakheynta dembiga,—taas oo ka timaadda damacyada dunyowga ah, damacyada naf-jecaylka ah, caadooyinka sharka ah ee nafta fasaadiya. Malaakii 3:1–3 ayaa la soo xigtay.” *The Desire of Ages*, 161.

Cesraa iyo kuwa axdiga gala waxaa lagu amray inay “kacaan,” Yashuucna waxaa lagu amray inuu kaco ka dib markii dhammaan fallaagadii ay dhinteen muddadii siddeed iyo soddonka sannadood

ah. Laba sannadood ayay ku qaadatay Israa'iiltii hore inay ku fashilanto imtixaankii toban-jibbaarka ahaa, siddeed iyo soddon sannadood ka dibna fallaagadii dhammaantood way dhinteen, Ilaahna wuxuu ku yidhi inay kacaan.

Haddaba kac, ayaan idhi, oo ka gudba durdurka Sered. Markaasaan ka gudubnay durdurka Sered. Wakhtigii naga qaatay tan iyo markii aannu ka soo dhaqaaqnay Qaadeesh Barneeca ilaa aannu ka gudubnay durdurka Sered wuxuu ahaa siddeed iyo soddon sannadood; ilaa qarniyadii raggii dagaalyahannada ahaa oo dhan ay ka baabba'een xerada dhexdooda, sidii Rabbigu ugu dhaartay iyaga. Sharciga Kunoqoshadiisa 2:13, 14.

Yooxanaa shan, Ciise wuxuu bogsiiyey ninkii curyaanka ahaa oo sidaan ahaa siddeed iyo soddon sannadood, oo markuu bogsiiyeyna, ninkii wuxuu ku yidhi, "Kac."

Waayo, malaa'ig baa xilli go'an ku soo degi jirtay berkadda, oo biyaha kicin jirtay; markaas kii ugu horreeyey ee biyuhu kacaan dabadeed gala, wuu bogsan jiray cudur kasta oo uu qabay. Oo halkaas waxaa yiil nin soddeed iyo soddon sannadood la xanuunsanaa. Goortii Ciise arkay isaga oo jiifa, oo ogaaday inuu muddo dheer xaalkiisa ku jiray, wuxuu ku yidhi, Ma doonaysaa inaad bogsato?

Ninkii itaalka darnaa ayaa ugu jawaabay, Sayidow, ma haysto nin i geliya balliga marka biyuhu kacaan; laakiin intaan imanayo, mid kale ayaa iga hor degaya.

Ciise wuxuu ku yidhi, Kac, sariirtaada qaado, oo soco. Kolkiiba ninkii waa bogsaday, sariirtiisii wuu qaatay, wuuna socday; maalintaasuna waxay ahayd sabti. Yooxanaa 5:4-9.

Markii Cesraa ee axdiga boqolka iyo afartan iyo afarta kun, dadku waa inay "kacaan." Sannadkii 1838, Josiah Litch, oo ahaa wacdiyihii Millerite-ka ee caanka ahaa, wuxuu sii sheegay dhammaadka sarreyntii Cusmaaniyiinta qiyaastii 1840, fariintii Millerite-kuna way kacday, hase ahaatee awood buuxda ayay ku heshay rumowgii saxda ahaa ee dhacay 11-kii Agoosto, 1840. Kor u qaadista kiniisadda guulaysata waxaa ku jira saadaal sababta dadka Ilaah u kicisa marka axdiga la taago. Kala-goyntii Cesraa ee naagihii qalaad waxaan ka helaynaa nadiifintii Malaakii ee reer Laawi, iyo sidoo kale labadii nadiifin ee macbudka ee Masiixa, xariiq kastana waxay tilmaamaysaa kala-soocidda sarreenka iyo haramaha, taas oo la dhammaystiro marka Masiixu dembiga weligiis ka fogeeyo qalbiyada boqolka iyo afartan iyo afarta kun. Saacaddii sagaalaad ee Masiixa, iyo labada saacadood ee sagaalaad ee Butros, oo ay la socdaan baryadii Cesraa ee daahirinta, waxay la jaanqaadaan sharciga Axadda, marka roobka dambe lagu shubi doono qiyaas la'aan. Daanyeel cutubka sagaalaad, Daanyeel wuxuu jawaab u helaa baryihiisii wakhtiga qurbaanka fiidkii, kaas oo ah saacadda sagaalaad.

Haddaba, intii aan ku hadlayay tukashada, ninkii Gabrii'eel ahaa ee aan bilowgii riyada ku arkay, isagoo si degdeg ah loo soo duuliyey, ayaa i taabtay goortii qurbaan-bixinta fiidka. Daanyeel 9:21.

Waxaa naloo sheegay in riyoooyinkii Daanyeel lagu siiyey hareeraha webiyada waaweyn ee Shincaar ay haatan ku jiraan geeddi-socodkii rumoobiddooda, iyo in aynu tixgelinno duruufihii ay nebiyadu ku bixiyeen wax sii sheegyadaas.

“Iftiinkii Daanyeel ka helay Ilaah waxaa si gaar ah loo bixiyey maalmahan ugu dambeeya. Ru’yoyinkii uu ku arkay hareeraha webiyada Ulay iyo Xiddeqel, oo ah webiyada waaweyn ee Shincaar, hadda waxay ku jiraan geeddi-socodka rumoobidda, oo dhammaan dhacdooyinkii la sii sheegayna dhowaan bay dhici doonaan.

“Ka fiirsada duruufihii quruunta Yuhuudda markii waxsii sheegyadii Daanyeel la bixiyey.”
Testimonies to Ministers, 113.

Iftiinka muuqashooyinka la xidhiidha webiyada Hiddeqel iyo Ulay waxay matalaysaa lixda cutub ee ugu dambeeya ee kitaabka Daanyeel. Cutubka sagaalaad, oo uu matalayo webiga Ulay, Daanyeel waxaa la siiyaa iftiin ku saabsan cutubyada toddobaad, siddeedaad, iyo sagaalaad. Cutubka tobnaad, oo uu matalayo webiga Hiddeqel, Daanyeel waxaa la siiyaa iftiinka cutubyada tobnaad, kow iyo tobnaad, iyo laba iyo tobnaad. Macluumaadka nebiyadeed waxaa matala labadaas dhacdooyinka nebiyadeed ee ku jira cutubyada, laakiin sidoo kale waxaa matala Daanyeel laftiisa, waayo waa inaynu tixgelinno duruufihii quruunta Yuhuudda marka waxsii sheegyadu la bixinayay.

Waa in aynu tixgelinnadaas u soo qaadno maalmaha ugu dambeeya oo aynu la waafajino markhaatiyada nebiga kale. Tani waxay ka dhigan tahay in sida Butros uu joogo Qaysariya Filibbi iyo weliba Qaysariya Maaritima, Daanyeelna uu Jibriil booqdo saacadda sagaalaad cutubka sagaalaad, haddana lagu booqdo maalinta laba iyo labaatanaad cutubka tobnaad. Iftiinka Ulay iyo Xiddeqel ee maalmaha ugu dambeeya waxaa Daanyeel laga furfuraa saacadda sagaalaad ee maalinta laba iyo labaatanaad. Iftiinkaasu wuxuu metelaa shubista roobka dambe oo aan qiyaas lahayn xilliga sharciga Axadda.

Maragga Daanyeel si buuxda ah ayaa loo furay saacaddii sagaalaad, waayo waxay aqoonsanaysaa taariikhda dibadda iyo tan gudaha labadaba ee waxa “ku dhaca” dadka Ilaah maalmaha ugu dambeeya. Marka iftiinkaas la naadiyo, Quruumaha aan Yuhuudda ahayn, oo uu Korneelios matalo, waxay u yeedhi doonaan boqolka iyo afartan iyo afarta kun; sharciga Ilaahna waxaa lagu dili doonaa dhaqan-gelinta Axadda, Butrosna wuxuu gaadhsiiin doonaa macbudka farriin ku saabsan in Masiixu ka tegay oo uu u aqoonsaday guriga madhan ee Yuhuudda. Butros wuxuu la hadlaa Quruumaha aan Yuhuudda ahayn, iyo weliba Golaha Sare, halka Cesraa uu ku baryayo kala-soocidda, Daanyeelna uu sooman yahay oo uu u tukado iftiin. Saacaddii sagaalaad ee Bentekoste, dhimashadii Masiixa, markii Korneelios ugu yeedhay Butros, iyo allabarigii fiidka—dhammaantood waxay la siman yihiin Eliyaah Buurta Karmel.

Way caddahay in muddada lixda saacadood ahi ay metelayso waqti ku dhammaada sharciga Axadda, hase yeeshee ay ku bilaabato dhacdo si toos ah ugu xidhan dhammaadka, sida ay ahaayeen qurbaannadii subaxa iyo fiidka. Marka loo eego xagga Butros, muddada lixda saacadood ahi waa Qaysariya Filibbos ilaa Qaysariya badda agteeda ah. Bentakostiga waxay ahayd qolka sare ilaa macbudka. Muddada ah iftiinka dhalaalaya ee lagu taago bilowga jidka waa Qaylada Habeenbadhka, muddadaasina waxay gaadhaa ilaa sharciga Axadda. Lixda saacadood, oo u dhexaysa labada fiid, waxay metelaan gelitaankii guusha lahaa ee Masiixu ku galay Yerusaleem, kaas oo isna metelayey muddadii laga soo bilaabo shirkii xerada Exeter ee Agoosto 12 ilaa 17,

1844, kaas oo bilaabay ku dhawaaqidda farriintii gaadhay gunaanadkeedii Oktoobar 22, 1844. Exeter waa Qaysariya Filibbos, Qaysariya badda agteeduna waa Oktoobar 22, 1844. Bilowga waxaa lagu calaamadeeyey Qaysariya, sida uu dhammaadkuna yahay.

Gelitaankii guusha lahaa waxaa bilowgiisa lagu calaamadeeyey muran, dhammaadkiisuna muran. Murankii Exeter waxaa lagu muujiyey cibaado been ah oo ka socotay goobta teendhada Watertown. Labadaas teendho waxaa lagu matalayey laba farriimood; oo markii Masiixu Yerusaaalem soo galay, Yuhuuddii muranka badnayd waxay ka cawdeen farriintii lagu dhawaaqayey intuu ka soo degayey Buur Saytuun, isagoo ku soo galaya Yerusaaalem dameerkii hadda la furay dusheeda. Muranka koowaad iyo muranka ugu dambeeya waxay tilmaamayaan alfa iyo omega muddadaas. Exeter, kooxda Watertown waxay matalayaan koox bikrado ah oo aan saliid lahayn, oo iyaga albaabka badbaadadu u xirmay. Dhammaadka muddadaasna albaabkii meesha quduuska ah lagu galo waa la xidhay, sidaas darteedna waxaa muddadaas loo siiyey alfa iyo omega. Alfaas iyo omegadaas waxay la jaanqaadaan labada muran ee gelitaankii guusha lahaa, iyo Kaysariya ilaa Kaysariya iyadoo Butros lala xidhiidhinayo.

Qaysariya Filibbos dhexdeeda, magaca Simoon Barjoona waxaa loo beddelay Butros, qayb qoraal ah oo uu ku ammaanayo isagoo ah afhayeenka waxyi la siiyey, dabadeedna loogu cambaareeyey Shaydaan ahaan, maxaa yeelay wuxuu ka hor yimid farriinta iskutallaabta. Butros waa astaan u ah labada dabaqadood ee lagu kala saaro farriinta baabtiiska iyo iskutallaabta, taas oo ah farriinta 9/11 iyo sharciga Axadda.

“Mid kasta oo ka mid ah labada kooxood ee uu matalayay Farrisiiga iyo cashuurqaadaha waxaa cashar ugu jira taariikhda rasuul Butros. Bilowgii xertiisnimadiisa Butros wuxuu isu haystay mid xoog leh. Sida Farrisiiga oo kale, qiimayntiisii uu naftiisa ka haystay, wuxuu ahaa ‘mid aan la mid ahayn dadka kale.’ Markii Masiixu habeenkii ka horraysay gacangelintiisa uu xertiisa uga sii digay, ‘Dhammaantiin caawa waad iga xumaan doontaan,’ Butros si kalsooni leh ayuu u caddeeyey, ‘In kastoo dhammaanuu kaa xumaadaan, anigu se ma kaa xumaan doono.’ Markos 14:27, 29. Butros ma uu aqoon khatartiisa gaarka ah. Is-kalsoonaantu way marin-habisay. Wuxuu isu haystay inuu awoodi karo inuu iska caabiyo jirrabaadda; hase yeeshee, saacado yar gudahood ayaa imtixaankii yimid, oo habaar iyo dhaar ayuu Sayidkiis ku inkiray.” Christ’s Object Lessons, 152.

Saacaddii sagaalaad, oo ah wakhtiga qurbaanka fiidnimada, iyadoo jawaab loo yahay baryadii Eliyaah, dab baa samada ka soo degay oo baabbi’iyey qurbaankii si dadka Ilaah loo ogeysiyo in Rabbigu yahay Ilaah. Waxaa Buur Karmel lagu astaysay laba qaybood: qayb markaas garanaysa in Rabbigu isaga qudhiisu yahay Ilaah, iyo qaybta kale oo ay matalaan nebiyadii Bacal, kuwaas oo dabadeed la laayo.

Oo waxaa dhacday wakhtigii bixinta qurbaanka fiidka, in Eliyaah nebigii soo dhowaaday, oo yidhi, Rabbiyow Ilaaha Ibraahim, Isxaaq, iyo Israa’iil, maanta ha la ogaado in adigu tahay Ilaah ku jira Israa’iil, iyo inaan anigu ahay addoonkaaga, iyo inaan waxyaalahan oo dhan ku sameeyey eraygaaga. I maqal, Rabbiyow, i maqal, si dadkanu u ogaadaan in adigu tahay Rabbiga Ilaah ah, iyo inaad qalbigooda dib u soo jeedisay.

Markaas dabkii Rabbiga ayaa soo dhacay, oo wada baabbi'iyey allabarigii la gubayay, iyo qoryihii, iyo dhagaxyadii, iyo boodhkii, oo weliba leefay biyihii ku jiray godka. Oo markay dadkii oo dhammu taas arkeen, ayay wejiyadooda ku dhaceen, oo waxay yidhaahdeen, Rabbigu waa Ilaaha; Rabbigu waa Ilaaha.

Markaasaa Eliyaah wuxuu iyagii ku yidhi, Qabta nebiyada Bacal; midkoodna yuusan baxsan. Oo iyaguna way qabteen; Eliyaahna wuxuu ku dejiyey durdurkii Qiishoon, oo halkaasuu ku laayay. 1 Boqorradii 18:36–40.

Allabarigii fiidkii, dhimashadii Masiixa, Butros oo bogsiinaya ninkii curyaanka ahaa, Butros oo farriinta u qaadaya dadka aan Yuhuudda ahayn, Daanyeel oo helaya iftiin nebiyadeed, baryadii Eliyaah oo dab lagaga jawaabay, iyada oo Cesraa uu joogo joonyad iyo dambas, kuna baryayo gudubka La'odikiya ilaa Filadelfiya, gudubka kiniisadda dagaallamaysa ilaa kiniisadda guulaysatay. Saacadda sagaalaad waa saacadda allabariga, saacadda salaadda laga jawaabo, saacadda samadu dhulka taabato, buundada u dhexaysa xukunka iyo naxariista; waana sababta Masiixu ugu dhinto saacadda sagaalaad, waayo saacadda sagaalaad ee allabarigu waxay injiilka u furtay dadka aan Yuhuudda ahayn, kuwaas oo ahaa kuwii gudcurka dhex fadihiyey, hase yeeshee arki lahaa iftiin weyn marka kitaabka Daanyeel si buuxda loo furo xilliga sharciga Axadda.

Qurbaanadii Gidecoon ee Xaakinnada 6:21, Malaa'igtii Rabbigu waxay usheeda ku taabatay hilibkii Gidecoon iyo qurbaanii kibista aan khamiirka lahayn, dabna wuxuu ka soo baxay dhagaxii oo gebi ahaantiisba baabbi'iyey. Dabku wuxuu xaqiijiyey yeedhiddii Ilaah ee Gidecoon iyo aqbalaaddiisa calaamada.

Oo isna ku yidhi, Haddaad raalli iga tahay, haddaba i tus calaamad muujinaysa in adigu ila hadlayso. Halkan ha ka tegin, waan ku baryayaaye, ilaa aan kuu soo noqdo oo aan hadiyaddayda soo bixiyo oo aan hortaada dhigo. Markaasuu yidhi, Waan sii joogi doonaa ilaa aad mar kale timaaddo. Gideonna gudaha ayuu galay, oo wuxuu diyaariyey orgi yar iyo kibis aan khamiir lahayn oo laga sameeyey ee faa'iid ah; hilibkiina wuxuu ku riday dambii, maraqaana dheri, dabadeedna geedkii hoostiisa ayuu ugu soo bixiyey oo hortiisa dhigay. Markaasaa malaa'igtii Ilaah ku tidhi, Hilibka iyo kibista aan khamiirka lahayn qaado oo dhagaxan dul saar, maraqaana ku shub. Oo sidaas ayuu yeelay. Markaasaa malaa'igtii Rabbigu soo fidsay caaradii ushii gacanteeda ku jirtay, oo taabatay hilibkii iyo kibistii aan khamiirka lahayn; dabadeedna dab baa ka soo baxay dhagaxii, oo baabbi'iyey hilibkii iyo kibistii aan khamiirka lahayn. Markaasaa malaa'igtii Rabbigu indhihiisa ka tagtay. Oo markii Gidecoon gartay inuu ahaa malaa'igtii Rabbiga, Gidecoon wuxuu yidhi, Hoogay, Sayid Rabbiyow! maxaa yeelay, malaa'igtii Rabbiga ayaan fool ka fool u arkay. Xaakinnada 6:17–22.

Malaa'igtii waxay Gidecoon ugu muuqatay aayadda koowaad ee cutubka, oo waxay Gidecoon ugu yeedhay, “nin xoog badan oo geesi ah,” Gideonna wuxuu weyddiistay calaamad caddaynaysa sheegashadaas. Dabadeedna Gidecoon wuxuu malaa'igtii ka codsaday inay sugto, malaa'igta sugta ee waxsii sheegidduna waa malaa'igta labaad. Markii wakhtigii sugitaanku dhammaaday, Gidecoon wuxuu soo bandhigay qurbaan, dab baana qurbaanii baabbi'isay. Gidecoon wuxuu joogaa saacaddii sagaalaad, waayo Eliyaah wuxuu ahaa qurbaankii fiidnimada, saacadda sagaalaadna waa sharciga Axadda marka afafkii dabka ee Bentakostigu iswaafaqaan. Gidecoon

wuxuu matalaa koox Rabbiga fool ka fool u aragta, taas oo ah wixii ku dhacay Daanyeel cutubka tobnaad. Markii Gidcoon arkay dabkii qurbaanii baabbi'iyey, wuxuu markaas gartay in uu la macaamilayay Rabbiga, kaas oo uu fool ka fool u arkay.

Gidcoon xaqiiqadan ayuu ku baraarugaa markii mucjisadii dabku xaqiiqiso calaamadda, calaamadduna waxay ahayd Gidcoon, ninkii xoogga badnaa ee Ilaah, iyo ciidankii saddex boqol ee wadaaddada ahaa, kuwaas oo dhammaantood gacmahooda ku hayay 300-kii loox ee Xabaquuq. Calamadda, ama astaantu, waa Gidcoon qudhiisa, iyo ciidanka saddexda boqol ah, kaas oo sidoo kale ah ciidankii xoogga badnaa ee Yexesqeel—kaas oo istaaga cutubka soddon iyo toddobaad.

Markii teendhada la quduus yeelay Laawiyiintii 9:23, 24, ka dib qurbaannadii ugu horreeyey ee Haaruun u bixiyey isagoo wadaad sare ah, dab ayaa Rabbiga hortiisa ka soo baxay oo baabbi'iyey qurbaanka la gubo iyo baruurtaba saarnaa meesha allabariga. Dadkiina way qayliyeen oo wejiyadooda ayay ku dhaceen cabsi qaddarin leh. Tani waa inay, sadarba sadar ka dambeeya, la jaanqaaddaa dabkii Eliyaas.

Baryadii Cesraa ee saacaddii sagaalaad ee ku saabsan kala-soocidda sarreenka iyo haramaha, oo dhacda waqtiga sharciga Axadda, ayaa markaas rumoobaysa marka kaniisadda dagaallamaysa isu beddesho kaniisadda guulaysatay. Waa inay sidoo kale la jaanqaaddaa dabkii Gidcoon. Dabkii wax guba ee ku degay qurbaankii ugu horreeyey ee Haaruun, kaas oo la bixiyey toddoba maalmood oo quduus-ka-dhigid ah dabadeed maalintii siddeedaad, ayaa isla maalintaas mar kale soo noqday, oo baabbi'iyey labadii wiil ee sharka lahaa ee Haaruun. Marka Ruuxa Quduuska ah lagu shubo qiyaas la'aan saacaddii sagaalaad, waqtiga sharciga Axadda, waxaa jiri doona kala-soocid laba dabaqadood oo wadaaddo ah, waxaana kaniisadda guulaysatay bilaabi doontaa shaqada uu matalo faraska cad ee Efesos, kaas oo u baxa isagoo guulaysanaya oo si uu u guulaysto. Subkidda kaniisadda guulaysatay waxay markhaati labaad ka heshaa macbudkii Sulaymaan.

Daahfurkii macbudkii Sulaymaan ee ku xusan 2 Taariikhdii 7:1–3, markii Sulaymaan tukashadiisii dhammeeyey dab baa samada ka soo degay oo baabbi'iyey qurbaannadii la gubo iyo allabaryadiiba. Ammaanta Rabbiga ayaa macbudkii ka buuxsamay, taasoo dadka ku hoggaamisay inay caabudaan oo ay ku dhawaaqaan wanaagga Ilaah iyo naxariistiisa waaraysa. Marka sharciga Axadda yimaado, kiniisadda guulaysatay ayaa laga sara marin doonaa buuraha oo dhan iyada oo ah taaj iyo calam, sida ay ku qoran yihiin Sekaryaah iyo Ishacyaah. Markii dabku ku soo degay daahfurkii macbudka Sulaymaan, macbudkii waxaa ka buuxsamay ammaanta Rabbiga, taasoo calaamad u ah in dhawaaqa buunka toddobaad uu shaqadiisii ku dhammaystiray dadka Ilaah dushooda oo uu qarka u saaran yahay inuu isla shaqadaas ku dhammaystiro shaqaalaha saacadda kow iyo tobnaad. Buunka toddobaad wuxuu matalaa kafaaraggudka, oo ah isu-geynta Ilaahnimada iyo bini-aadannimada ee dhacda marka Ciise kor u qaado boqortooyadiisa ammaanta leh. Dabkii samada ka soo degay ee ku yimid taambuuggii Muuse iyo macbudkii Sulaymaan wuxuu kaloo ahaa dab xukun u ah wiilka Haaruun, sida uu ugu noqday Daa'uud.

Qurbaaniddii Daa'uud ku bixiyey goobtii hadhuudhka lagu tumayey ee Araunah/Ornan ee ku xusan 1 Taariikhdii 21:26, intii lagu jiray belaayadii ka dhalatay tirintii dadweynaha ee Daa'uud, ayaa lagu jawaabay dab samada ka yimid oo ku soo degay meeshii allabariga, taas oo muujisay in

la aqbalay oo joojisay belaayadii. Belaayada La'odikiya way dhammaataa marka dabku ku soo dego qurbaankii Daa'uud si loo joojiyo belaayada ku-tiirsanaantiisa xoogga iyo xigmadda aadanaha. Kala-guurka ka imanaya aadanaha una gudbaya Aadanaha Ilaahiga ah waxaa lagu calaamadeeyaa marka kafaaraggudku dhammaystirmo, oo kiniisaddana kor loo qaado sidii calamad. Halkaas marka la gaaro, iyada oo la waafajinayo macbudkii Sulaymaan, ammaanta Rabbiguna waxay buuxisay macbudka sida Ilaahnimada loola midoobayo dadnimada.

Waxaan qormada xigta ku sii wadi doonaa tixgelintayada muddada Qaylada Habeenbarka, sida ay u metelaan saacadda saddexaad iyo saacadda sagaalaad.

Lix maalmood dabadeed Ciise wuxuu kaxaystay Butros, Yacquub, iyo Yooxanaa oo walaalkiis ah, wuxuuna geeyey buur dheer oo keli ahaan ah. Markaas hortooda ayuu ku beddelmay qaabkiisii; wejigiisuna wuxuu u ifay sida qorraxda, dharkiisuna wuxuu u caddaaday sida iftiinka. Oo bal eeg, waxaa u muuqday Muuse iyo Eliyaas oo la hadlaya isaga.

Markaasaa Butros ayaa u jawaabay oo Ciise ku yidhi, Rabbiyow, way noo wanaagsan tahay inaan halkan joogno; haddaad doonaysid, aan halkan ka dhisno saddex teendhooyin; mid adiga kuu ah, mid Muuse u ah, iyo mid Eliyaas u ah. Intuu weli hadlayay, bal eeg, daruur ifaysa ayaa hadhkeedii ku dabooshay; oo bal eeg cod baa daruurta ka soo baxay oo leh, Kanu waa Wiilkayga aan jeclahay, kaas oo aan aad ugu faraxsanahay; isaga maqla.

Oo markii xertii maqlen, wejigooday dhulka ugu dhaceen, oo aad bay u cabsadeen. Markaasaa Ciise u yimid, wuuna taabtay, oo wuxuu ku yidhi, Kaca, hana cabsanina.

Markay indhahoodii kor u qaadeen, cidna ma ay arkin, Ciise mooyaane. Oo markay buurta ka soo degayeen, Ciise ayaa ku amray, isagoo leh, Riyadan ninna ha u sheegin ilaa Wiilka Aadanahu kuwii dhintay ka soo sara kaco. Matayos 17:1–9.